

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Смілянського дитячого будинку-інтернату

09.06.2023

м. Черкаси, 2023 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 09 червня 2023 року групою НПМ здійснено відвідування Смілянського дитячого будинку-інтернату (далі – Інтернат).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Проценко Людмила Петрівна, представник громадської організації;

Кулик Маїна Олегівна, представник громадської організації.

Смілянський дитячий будинок-інтернат знаходиться за адресою: вул. Осаула Василя Бурки, б. 40, м. Сміла, Черкаська область.

Інтернат розрахований на перебування 200 осіб. У день відвідування в Інтернаті перебувало 105 осіб, з них 22 внутрішньо переміщені особи (далі – ВПО).

Директор Смілянського дитячого будинку-інтернату – Пономаренко Іван Михайлович (на посаді з 2022 року).

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 02.06.2021. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення прав вихованців/підопічних:

на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

на достатній життєвий рівень;

на доступність осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення;

на приватність;

на інформацію тощо.

Черкаська обласна державна адміністрація у листі від 30.06.2021 № 01/01-44/4836/01/01-44/14829 «Про вжиття заходів» повідомила про врахування наданих рекомендацій за результатами проведеного відвідування.

У ході відвідування закладу члени групи НПМ ознайомилися з умовами, які створені в Інтернаті для підопічних та поспілкувалися з працівниками.

Групою НПМ встановлено, що розпорядженням голови Черкаської обласної ради від 15.08.2018 № 251-р (у редакції розпорядження голови Черкаської обласної ради від 11.02.2021 № 29-р) в Інтернаті затверджене Положення про Смілянський дитячий будинок-інтернат (далі – Положення).

Будівля закладу побудована у 1964 році та складається із одного двоповерхового житлового корпусу. Капітальний ремонт будівлі було проведено у 2013 році, поточний ремонт – в 2017.

Інтернат є стаціонарною соціально-медичною установою, призначеною для постійного (понад 6 місяців) перебування або проживання дітей з інвалідністю віком від 4 до 18 років та осіб з інвалідністю віком до 35 років з порушеннями фізичного, інтелектуального розвитку та психічними розладами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, побутового обслуговування, медичної допомоги, освітніх послуг, комплексу реабілітаційних заходів і згідно з медичним висновком не мають протипоказань для перебування в зазначеній установі незалежно від наявності осіб, зобов'язаних згідно із законом їх утримувати.

Територія навколо закладу виглядає охайною та доглянутою, обладнана альтанками і лавками.

Адміністрація та працівники закладу перешкод в проведенні візиту не чинили, відповідали на всі питання, надавали запитувану документацію та доступ до приміщень Інтернату. Керівництвом Інтернату під час спілкування з групою НПМ було зазначено про необхідність проведення підвищення кваліфікації для працівників закладу, а також надання методичних рекомендацій щодо організації діяльності Інтернату.

Під час візиту члени групи НПМ ознайомились із умовами проживання та харчування мешканців Інтернату, поспілкувалися з ними, оглянули медичну частину та харчоблок, ізолятор, карантинні кімнати, та ознайомилась з відповідною службовою документацією.

При спілкуванні з підопічними група НПМ відмітила позитивний мікроклімат в закладі, діти знаходились в задовільному психоемоційному стані. Прослідковується турботливе ставлення до дітей з боку персоналу.

В усіх відділеннях відсутній неприємний запах.

В Інтернаті є розподіл підопічних за станом здоров'я на певні відділення (житлові кімнати) із забезпеченням відповідного режиму нагляду (постільний, спостережний, вільний) відповідно до пункту 34 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення про ПНІ).

На 2023 рік затверджено штат Інтернату в кількості 145 штатних одиниць.

В Інтернаті функціонують:

1) відділення II профілю: для вихованців з помірною розумовою відсталістю та/або тяжкими розладами психіки, які потребують догляду, навчання та реабілітації, можуть самостійно пересуватися та себе обслуговувати (змішані за статтю: дівчата проживають відокремлено та в одній групі);

2) відділення III профілю: для вихованців з тяжкою і глибокою розумовою відсталістю та/або стійкими розладами психіки, які потребують догляду, навчання та реабілітації, можуть самостійно пересуватися і частково себе обслуговувати (розділені за статтю);

3) відділення IV профілю: для вихованців з тяжкою і глибокою розумовою відсталістю та/або стійкими хронічними розладами психіки, які потребують паліативного догляду, навчання і реабілітації та для яких самостійне пересування є значно ускладненим або неможливим (змішані за статтю).

4) молодіжне відділення для підопічних віком від 18 до 35 років.

Із вихованців/підопічних сформовані такі групи:

Група № 1 - діти з 3 до 7 років;

Група № 2 - діти з 7 до 10 років;

Група № 3 - діти з 11 до 17 років;

Група № 4 - підопічні з 18 років і старші.

Закритих приміщень або приміщень з неясним призначенням не виявлено.

В Інтернаті є ізолятор з двома кімнатами та окремою санітарною кімнатою.

В закладі функціонує приміщення для прасування, у відділенні IV профілю є своя пральня кімната.

Відповідно до Наказу Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173 та з метою контролю витрачання коштів підопічних в Інтернаті діє опікунська рада з питань опіки та піклування над неповнолітніми вихованцями та недієздатними і обмежено цивільно дієздатними підопічними закладу, яким не призначено опіку (піклувальника).

У підопічних підписані декларації з лікарями педіатром та сімейним лікарем.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (статті 28, 43 Конституції України, статті 3, 4 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання).

1. Під час спілкування з підопічними з'ясовано, що вони протягом усього дня, за виключенням перерв на прийом їжі, працюють у підсобному господарстві, та залучаються до сільськогосподарських робіт.

В журналі з рекомендаціями до працетерапії зазначено час роботи від 1 до 6 годин на добу при максимально можливому навантаженні в 4 години. В закладі не виявлено жодного цивільно-правового договору із такими підопічними, що не відповідає вимогам пункту 31 Типового положення про ПНІ.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України, статті 36-38 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»).

2. На харчоблоці так і не усунуто порушення, що були виявлені під час попереднього відвідування в 2021 році, а саме: відсутня результативна боротьба із шкідниками (дезінсекція), оскільки знову виявлені таргани на столах та стінах пекарні, чим порушується вимоги статті 49 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

3. В холодильнику з молочною продукцією стояло м'ясо невідомого походження в каструлі і ще окремо в пакеті. На м'ясній продукції відсутнє маркування. Окрім невідомого походження м'яса на кухні була невідомого походження риба, яка не була передбачена в затвердженому на день проведення відвідування меню. Водночас зафіксовано недостачу яєць та помідорів (мало бути 12 кг 849 грам, а по факту разом з тарою було 10 кг 830 грам); замість 2

пляшок олії була лише 1 в наявності. Також, згідно із затвердженим на день здійснення відвідування меню 10 тефтелей з соусом мали важити 1110 грам, а їх вага склала по факту 961 грам.

4. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах підопічних, що є порушенням норм житлової площі на особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Вихованці/підопічні розміщуються у кімнатах площею 14,5 м² та 30,3 м², а в окремих кімнатах міститься по 10-12 ліжок. Відтак на одну особу в закладі припадає 6,1 м² житлової площі, а не передбачені чинним законодавством 8-10 м².

5. Не всі підопічні забезпечені приліжковими тумбочками, не у всіх кімнатах є шафи, стільці, що не відповідає вимогам розділів VI, X Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, інвалідів та дітей з інвалідністю в інтернатних установах соціального захисту населення та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857.

Постільна білизна чиста, міняють раз на тиждень, рушник в наявності лише один. Пір'яні подушки, відповідно до арматурних карток, не мінялися багато років. Зубні щітки зношені та зберігалися усі і одній ємності із содовим розчином.

У переважної більшості підопічних відсутні будь-які особисті речі, іграшки, книжки тощо.

Порушення права на приватність (стаття 32 Конституції України, стаття 8 Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, статті 14 та 22 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

6. У туалетних кабінках відсутні двері. Окрім того, деякі ліжка розміщені впритул один до одного.

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища й не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

6. В закладі відсутні протипролежневі матраци для лежачих і малорухомих людей.

Побутові кімнати та зони загального користування не облаштовано розумними пристосуваннями для осіб з інвалідністю.

У будівлі Інтернату відсутній ліфт або підйомач, що унеможлиблює пересування осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до приміщень, які знаходяться на 2 поверсі.

Відтак будівля Інтернату не повністю пристосована до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає положення ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

Порушення права на інформацію (стаття 59 Конституції України).

7. У житловому корпусі відсутній інформаційний стенд з викладеною у доступній формі інформацією про права підопічних, а також адреси та номери телефонів гарячих ліній організацій та посадових осіб (зокрема Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, центрів безоплатної правової допомоги), на які підопічні можуть звертатись у разі порушення їх прав та інтересів, що не відповідає статтям 57, 59 Конституції України.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Черкаській обласній військовій адміністрації:

1.1. Вжити заходів щодо приведення житлових кімнат Смілянського дитячого будинку-інтернату у відповідність до вимог ДБН В.2.2. – 18:2007 «Заклади соціального захисту населення», зокрема додержання нормативної житлової площі на одну особу.

1.2. Забезпечити дотримання законодавства щодо належного утримання вихованців/підопічних осіб на охорону здоров'я та безпечне харчування, забезпечення підопічних меблями та постільною білизною, дотримання права мешканців інтернатів на приватність.

1.3. Забезпечити надання методичних рекомендацій щодо організації діяльності Інтернату, а також проведення підвищення кваліфікації для працівників закладу.

1.4. Вжити заходів щодо проведення дезінфекції в харчоблоці Інтернату.

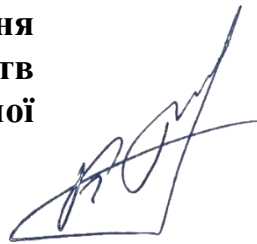
1.5. Вжити заходів щодо забезпечення облаштування дверей в туалетних кабінках Інтернату.

2. Смілянському дитячому будинку-інтернату:

- 1.1. Забезпечити дотримання санітарно-гігієнічних норм у харчовому блоці.
- 1.2. Забезпечити маркування продуктів харчування, що зберігаються в холодильниках Інтернату.
- 1.3. Забезпечити новими подушками всіх підопічних та вжити заходів щодо здійснення контролю термінів експлуатації та придатності подушок.
- 1.4. Забезпечити заміну зношених зубних щіток на нові.
- 1.5. Забезпечити інформування підопічних Інтернату про їх права і обов'язки шляхом розміщення інформації про права і обов'язки в доступній для них формі та в доступному місці та інформації з контактами, куди у разі порушення прав і свобод можуть звернутися підопічні за допомогою, відповідно до встановлених нормативів.
- 1.6. Вжити заходів щодо забезпечення протипролежневими матрацами для лежачих і малорухомих людей Інтернату.
- 1.7. Забезпечити суворе дотримання трудової дисципліни згідно рекомендацій лікаря з укладанням цивільно-правових угод на оплату праці підопічних Інтернату.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Костянтин ШВАЛЯ